

MEIKE BOSCH

Boombladeren op ware grootte

HERKEN EEN BOOM AAN HET BLAD
MET 64 NAALD- EN LOOFBOMEN

FONTAINE UITGEVERS

INHOUD

Zo werkt dit boek	6
Bomen zijn fascinerend	8
Bomen aan hun bladeren herkennen	9
Wat is een blad eigenlijk?	11
Bloemen en vruchten	13
De boom als geheel	14
Botanische vaktermen	16
 LOOFBOMEN	 19
Bladeren korter dan 10 cm	20
Bladeren 10 tot 15 cm lang	42
Bladeren langer dan 15 cm	70
 NAALDBOMEN	 87
 Infoservice	 105

ZO WERKT DIT BOEK

Bomen aan hun bladeren herkennen – dat willen we heel makkelijk voor u maken. U gaat de bomen in uw omgeving herkennen en leert hun namen kennen. Pluk een blad van een boom en bepaal de lengte ervan met de op de omslagflappen afgebeelde centimetermaat. We hebben de bladeren in drie grootten onderverdeeld: kleiner dan 10 cm, van 10 tot en met 15 cm en groter dan 15 cm. Wanneer u de grootte van uw blad hebt opgemeten, kunt u in een

van deze drie categorieën gaan zoeken. Ook binnen deze categorieën is alles van klein naar groter ingedeeld. Een heel klein blad vindt u dus in de eerste groep vrijwel vooraan. Leg uw blad op de op de pagina's afgebeelde bladeren en vergelijk dit daarmee. U ziet dan meteen of de grootte en vooral de vorm van het blad overeenkomen. De grootte kan min of meer verschillen omdat niet alle bladeren aan een boom dezelfde grootte hebben (zie ook blz. 9).

Nederlandse soortnaam

Wetenschappelijke
geslachts- en soortnaam

Nederlandse familienaam,
soms ook de wetenschappelijke
familienaam

Tekst met kenmerken en
bijzonderheden

Extra foto van bloemen,
vruchten, herfstkleur en
schors

In deze informatiebalk
zijn de belangrijkste
kenmerken samengevat.

PAARDENKASTANJE

Aesculus hippocastanum
Hippocastanaceae

De tegenoverstaande bladeren van de paardenkastanje zijn door hun handvormige structuur met geen andere soort te verwarren. De witte, geel en rood gevlekte bloemen worden door bijen en hommels bezocht. De vruchten (bolsters) zijn min of meer rond, tot 6 cm in doorsnee, groen en dicht gesteld. In de winter zijn paardenkastanjes goed aan hun grote, klevrige knoppen te herkennen. Zaden, bast, bladeren en bloemen leverden vroeger stoffen voor geneesmiddelen voor paarden, vandaar de naam. De paardenkastanje wordt voornamelijk als schaduwgevende, decoratieve sierboom in parken en tuinen toegepast. De bomen kunnen slecht tegen strooiout (pekeld).

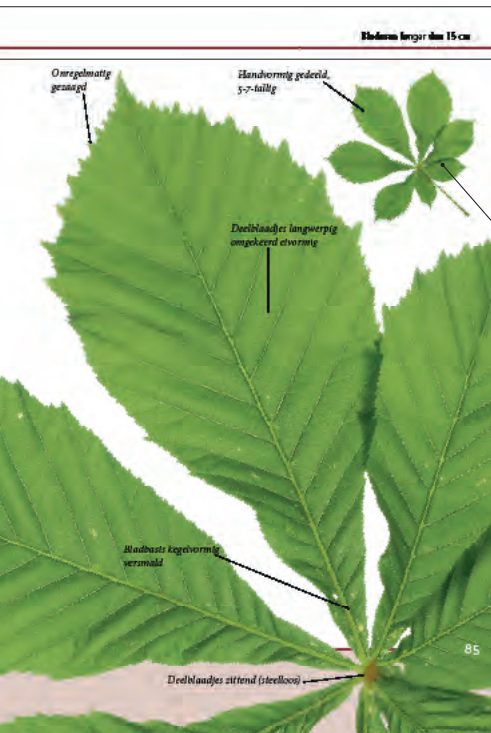
Interessant is de kleurverandering van de vlekken in de bloemen: alle zijn eerst geel en worden later rood.

84

GROEVFORM: recht opgaande, korte stam; breed-strompelig, niet altijd symmetrische kroon | HOOGTE: tot 30 m | ZOMERGRÖEN | BLOEI: mei-juni, bloeitijd 20-30 cm lang | VRUCHTEN: groek, gestekeld | BAST: doerkrutruut tot grijsbruin, met dunne schubben | GROEIPLEK: koel, vocht houdende, voedselrijke grond | HERKOMST: bossen in rivijnen in Zuidoost-Europa

Op deze vergelijkende manier zult u al snel de juiste soort kunnen vaststellen. De bladzijden – soms dubbele bladzijden – zijn steeds op dezelfde manier samengesteld: helemaal bovenaan staat de Nederlandse naam, daaronder de wetenschappelijke geslachts- en soortnaam en daaronder de Nederlandse familienaam en als die niet bestaat de wetenschappelijke. In de tekst worden de belangrijkste kenmerken van de boom beschreven. Daaruit kunt u afleiden of u de juiste soort hebt gevonden. Verder vindt u daar interessante gegevens over de desbetreffende boomsoort.

Ieder blad is steeds op een gemiddelde grootte gefotografeerd en afgebeeld. Bij elk blad worden de voor die soort belangrijke herkenningseigenschappen genoemd, zoals de bladvorm of de typerende vorm van de bladrand. Een tekening geeft de boom als geheel weer. Zijn uiterlijke verschijningsvorm, de zogenaamde habitus, is vaak heel karakteristiek. Met een beetje oefening zijn heel veel boomsoorten al uit de verte goed aan hun vorm te herkennen. Op het kleine fotootje ziet u nog meer interessante details. Dat kunnen bloemen of vruchten zijn, de schors of de herfstverkleuring.

De tekening toont de uiterlijke verschijningsvorm (de habitus) van de boom.

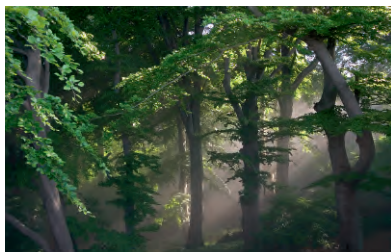
Bij zeer grote bladeren die niet helemaal op één bladzijde passen, wordt het volledige beeld nog eens extra (verkleind) weergegeven.

BOMEN ZIJN FASCINEREND

Bomen oefenen op veel mensen een heel bijzondere aantrekkingskracht uit. In het bos, onder hun dichte bladerdek, kan een mens weer nieuwe kracht opdoen. Bijzondere, oeroude reuzenbomen maken geweldige indruk op ons en we genieten enorm van door bomen omzoomde wegen. Bomen spelen in sprookjes en sagen, in historische verhalen en mythen dikwijls een belangrijke rol. Ook worden er genezende en magische krachten aan bomen toegeschreven. Sterker nog, zonder bomen kunnen wij niet leven, want ze produceren grote hoeveelheden van de voor ons onmisbare zuurstof.

Soortenrijkdom

Na het einde van het laatste glaciaal – de jongste ijstijd, circa 10.000 jaar geleden – groeiden er in Midden- en West-Europa veel minder boomsoorten dan daarvoor. De meeste soorten hadden die lange, koude periode niet over-

leefd. Maar langzamerhand kwamen sommige soorten weer terug en vooral de laatste eeuwen hebben botanici, tuinliefhebbers, houtvesters of plantenverzamelaars grote aantallen uitheemse boom- en heestersoorten naar Midden- en West-Europa gebracht. Soms vanwege hun mooie bloemen, of vanwege goede eigenschappen van hun hout, hun snelle groei of – vooral de laatste decennia – vanwege hun ongevoeligheid voor vervuilde lucht. Met name dat laatste maakt ze tot ideale laanbomen.

Uiteraard moeten al die ingevoerde soorten goed in de diverse Europese klimaten kunnen gedijen. De winters kunnen hier koud en nat zijn. Dat beperkt de keuze aan ‘exoten’ aanzienlijk, wat het herkennen voor ons wat overzichtelijker maakt. Onze inheemse bomen en heesters zijn wel volledig aan de hier heersende klimaten aangepast. Een uitzondering vormt het afwijkende stadsklimaat, dat droger en warmer is. Maar juist daarin komen de uitheemse soorten vaak wel aan hun trekken. Op de volgende bladzijden leert u 64 boomsoorten kennen die u bij een wandeling in een bos, park of grote tuin kunt aantreffen of die u langs wegen ziet groeien. We hebben boomsoorten gekozen die bij ons veel voorkomen of vaak worden aangeplant. Of ze inheems zijn of niet, heeft daarbij geen rol gespeeld.

BOMEN AAN HUN BLADEREN HERKENNEN

Bomen worden meestal aan de hand van hun bloemen gedetermineerd. Daarmee wordt ook meteen duidelijk tot welk geslacht en welke familie ze behoren en met welke andere bomen, heesters of verdere planten ze verwant zijn. Maar als u tijdens een wandeling een boom ontdekt die u interesseert, bloeit die meestal nog niet of niet meer, of hangen er alleen vruchten aan. En toch zou u dan graag willen weten hoe die boom heet voordat u bijvoorbeeld de vruchten plukt. Natuurlijk wilt u niet wachten tot de boom volop bloeit, om achter zijn naam te komen. En zelfs als een boom bloeit, is het vaak niet mogelijk omdat de bloemen te hoog zitten. U kunt ze dan nog niet van dichtbij bekijken. Bij naaldbomen (coniferen) is het determineren via de bloemen altijd een stuk lastiger, omdat die vaak veel minder opvallen en u meestal alleen aan de gele wolken stuifmeel ziet dat de bomen bloeien.

Vorm en grootte

Met dit boek kunt u de namen van de erin opgenomen boomsoorten aan de hand van hun bladeren vaststellen. Via de gemiddelde grootte van de bladeren en de typerende vormen van de bladeren, krijgt u al snel het gewenste resultaat, namelijk de vaststelling om welke boomsoort het gaat.

Herkenning aan de hand van de bloemen – hier de bloemen van een eik – kan lastig zijn.

In de meeste determineerboeken worden boombladeren allemaal op ongeveer dezelfde grootte afgebeeld. En zelfs als erbij staat wat de werkelijke grootte is, is het toch vaak lastig om er een juist beeld van te krijgen. Wat vooral mist, is een vergelijking met andere soorten. Het blad van een beuk is kleiner dan dat van een wintereik. Het blad van een kweepeer is groter dan van een appel. In dit boek hebben we de bomen daarom niet voornamelijk naar verwantschap gesorteerd, maar hoofdzakelijk naar de maat van hun bladeren.

Aan de hand van de bladeren – hier een tak van een wintereik – zijn bomen eenvoudiger te herkennen.

Alle soorten met naald- of schubvormig blad vindt u vanaf bladzijde 88 in een apart hoofdstuk. Daarin zijn niet de afzonderlijke naalden, maar kleine delen van takken op ware grootte afgebeeld. Zo kunt u de plaatsing van de naalden aan de takken en vaak ook de onderzijden van de naalden goed zien. Dat zijn allebei belangrijke determinatietekenen.

Extra hulp bij determinatie

Bij sommige bomen, bijvoorbeeld de moerbeiboom op bladzijde 37, staat bij de beschrijving van het blad 'variabel'. Dat kan betekenen dat het afgebeelde blad qua vorm en grootte sterk afwijkt van wat u in uw hand hebt. Geef dan niet op! Ga in zo'n geval van de andere beschreven kenmerken uit en ga na of die bij uw boom kloppen. Kijk ook of u een ander blad kunt vinden dat duidelijk anders is dan het eerst geplukte.

Het is dus zeker belangrijk om de juiste bladeren voor de herkenning van de

boom te kiezen. Is het voorjaar en zijn de bladeren nog niet volledig uitgegroeid? Hebben ze daardoor nog niet de volwassen vorm en grootte? Werd de boom gesnoeid en heeft hij daarop met rechtopgaande scheuten gereageerd? Pluk liefst geen bladeren van zeer sterk groeiende, lange scheuten of uitlopers, want die zijn vaak een stuk groter dan de normale, karakteristieke bladeren. Zijn de bladeren die u in de herfst onder een boom opraapt, echt van die boom of heeft de wind ze eraantoef geblazen? Ook heel kleine of door dieren aangevreten bladeren helpen niet veel. Als u een boom bekijkt, ziet u gelukkig al snel welke bladvorm en -grootte ongeveer het gemiddelde zijn. Als op de achterkant van een blad belangrijke kenmerken voor de juiste determinatie te vinden zijn, is dat ook aangegeven.

WAT IS EEN BLAD EIGENLIJK?

Bladeren zijn de energiecentrales van bomen. Daarin produceert de boom met behulp van zonlicht en de groene kleurstof chlorofyl zuurstof en energie in de vorm van suikers. Dat proces wordt fotosynthese genoemd. Het vlak van een blad wordt bladschijf genoemd, de daarop zichtbare lijntjes zijn de nerven en zijnerven. Een bijzonderheid zijn de samengestelde bladeren van sommige boomsoorten, bijvoorbeeld de gewone lijsterbes (bladzijde 58-59) of de walnoot of okkernoot (bladzijde 78-79). Zulke bladeren bestaan uit een aantal deelblaadjes. Bij het deter-

mineren moet u niet van de aparte deelblaadjes uitgaan, maar van het hele blad (zie ook de afbeeldingen op bladzijde 17). U kunt zich dat zo voorstellen: stel dat iemand met een schaar uit een groot blad deelblaadjes uitknijpt, zoals bij het blad van een paardenkastanje. Bij dat handvormig gedeelte blad komt bijna niemand op het idee om van de aparte deelblaadjes uit te gaan. Die vormen samen één blad. De naalden van naaldbomen worden ook vaak bladeren genoemd. Bladeren en naalden zijn op grond van hun ontstaansgeschiedenis vergelijkbaar.

Een beuk in het voorjaar: de bladeren hebben door het chlorofyl een heldergroene kleur.

In de herfst valt het chlorofyl chemisch uit elkaar en worden de beukenbladeren geel.

De parallel lopende nerven in ginkgo-bladeren lijken sterk op die in dennennaalden.

De ginkgo is een soort waarbij dat duidelijk te zien is. Qua afstamming hoort hij meer bij de naaldbomen dan bij de loofbomen. Maar hij heeft toch bladeren? Dat lijkt wel zo, maar door de vorm van de nerven hebben ze toch meer van een coniferennaald weg. Er ontbreekt namelijk een hoofdnerf zoals in een loofboomblad. Alle nerven ontspringen tamelijk gelijkvormig uit de bladbasis, ze lopen vrijwel parallel en vertakken niet of nauwelijks. Toch wordt de beschrijving 'blad' voor deze organen van naaldbomen het meest gebruikt, omdat hun functie dezelfde is.

Zomergroen (bladverliezend) of groenblijvend

Bomen hebben diverse strategieën ontwikkeld om zich op de voor hen stressvolle koude wintermaanden voor te bereiden. Het probleem met kou is dat de gevoelige bladeren bij lage temperaturen schade kunnen oplopen. Ook kan een boom niet genoeg water naar de bladeren pompen als de grond bevroren is. Daarom laten de meeste inheemse loof-

De meeste naaldbomen zien er 's winters en 's zomers vrijwel hetzelfde uit.

bomen in de herfst hun bladeren vallen. Omdat naaldbomen een iets andere stofwisseling hebben en de naalden een kleiner oppervlak hebben waardoor ze veel minder water verdampen, kunnen de meeste naaldbomen het zich veroorloven hun bladeren aan te houden. In het voorjaar beginnen ze daarom ook weer eerder te groeien, want de naalden zijn dan nog 'bedrijfsklaar'. Zomergroene bomen werpen in de herfst hun loof af. De meeste in dit boek beschreven loofbomen doen dat, maar ook de lorken of lariksen en de *Metasequoia* die tot de naaldbomen behoren. Ook groenblijvende bomen laten hun bladeren ooit vallen, namelijk als die oud en uitgewerkt zijn. Maar deze soorten laten hun bladeren niet allemaal tegelijk vallen. Ze doen het blaadje na blaadje, waardoor zo'n boom er nooit kaal uitziet. Een in dit boek beschreven loofboom die zijn blad niet in de herfst afwerpt, is de laurierkers (bladzijde 63). De grenslijn tussen zomergroene en groenblijvende bomen kan dus niet tussen loofbomen en naaldbomen worden getrokken.

BLOEMEN EN VRUCHTEN

Alle in dit boek behandelde bomen bloeien. Sommige heel opvallend, een perenboom bijvoorbeeld. Bij andere – zoals naaldbomen – valt de bloei bijna niet op. Uit de bevruchte bloemen ontwikkelen zich vruchten die de zaden bevatten die voor de verspreiding van de soort zorgen.

Bij alle beschreven soorten vindt u in het lijstje onder aan de pagina achter het begrip 'BLOEI' de maanden waarin de boom meestal volop bloeit. Een wat uitgebreidere beschrijving van de bloemen vindt u in de tekst. Ontbreekt die, dan is de bloei zo onopvallend dat alleen een geofende waarnemer de bloeiwijzen zal zien. Als er helemaal niets over de bloei staat, is de bloeiperiode onbekend. De vruchten worden in het lijstje meestal maar kort behandeld. Als er nog andere interessante details over te melden zijn, bijvoorbeeld of ze eetbaar zijn of misschien giftig, staat dat in de tekst. Bij de naaldbomen geldt voor de kegels hetzelfde.

In één oogopslag

In dit boek hebben we enkele belangrijke en opvallende vruchten of kegels, op de voor- of achterflap van het omslag afgebeeld. We hebben daarbij niet gekozen voor algemeen bekende vruchten zoals een appel of een kastanje, maar een selectie gemaakt van vruchten die wel meteen opvallen, maar waarbij je niet direct precies weet bij welke boomsoort ze horen.

Jonge kegels van de Europese lariks.

Bloemen van de perenboom met rode meeldraden.

Kleine, oneetbare vruchten van de wilde peer.

DE BOOM ALS GEHEEL

Wanneer u een boom bekijkt, moet u zich niet alleen op de bladeren concentreren, maar ook de boom in zijn geheel bekijken: zijn bladerkroon, de geschatte hoogte, zijn groeivorm, de bast. Een korte beschrijving van deze kenmerken en eigenschappen vindt u in het lijstje onder aan bij iedere beschreven soort.

Boomkroon en hoogte

De vorm en bouw van de kroon en de hele boomvorm zijn in de herfst en winter vaak beter te onderscheiden omdat de meeste bomen dan geen blad dragen. Beide vormen kunnen sterk verschillen, afhankelijk van of u een jonge of een volwassen boom voor zich heeft. Vanwege deze verschillen worden in dit boek alleen de kenmerken van oude bomen beschreven. Daar komt bij dat de groeihoogte niet alleen van de leeftijd afhankelijk is, maar ook

van de beschikbaarheid van voedingsstoffen, van een gunstige groeiplek en van het klimaat. Uitheemse bomen bereiken de in dit boek aangegeven groeihoogten zelfs in hun gebied van herkomst vaak alleen onder optimale omstandigheden.

Ook de maximale leeftijd is een gegeven dat van veel factoren, niet alleen van de standplaats, afhankelijk is. Van veel boomsoorten, met name de niet-inheemse, is de in West- en Midden-Europa maximaal haalbare leeftijd, zelfs helemaal niet bekend. Vaak simpelweg omdat deze soorten hier nog niet zo lang worden gekweekt en ze dus niet eens de kans hebben gehad om hier hun maximale hoogte te bereiken.

Groeivorm en groeihoogte zijn ook afhankelijk van of een boom vrijstaand groeit, bijvoorbeeld in een park, of dat hij tussen andere bomen staat, zoals in een bos.

Alleen een vrijstaande boom, zoals deze eik, kan een voor de soort kenmerkende kroonvorm ontwikkelen.

Verschillende basten of schorsen (v.l.n.r.): beuk, eik, plataan, berk.

Alleen een boom die vrijstaand op-groeit, kan de karakteristieke, in dit boek beschreven kroonvorm ontwikkelen, omdat hij niet door andere bomen wordt gehinderd en zich dus moet aanpassen, of zelfs totaal in zijn groei wordt belemmerd.

Basten en schorsen

Bij het bekijken van de bast of schors van een boom is het belangrijk ook rekening te houden met zijn leeftijd. In dit boek zijn alleen de uiterlijke kenmerken van de basten van oude bomen vermeld. Die kunnen flink afwijken van die van jonge bomen. In het spraakgebruik wordt het woord 'bast' vooral gebruikt voor de huid van gladde boomstammen, zoals van de beuk. Een eik heeft daarentegen een 'schors', omdat een oude eikenstam zeer ruw wordt, vol scheurtjes en groeven. Vooral bij schorsen zijn de verschillen goed te beschrijven. Bij de eik spreekt men van een schors met langsgroeven, omdat de scheuren in de lengterichting lopen. Ook kennen we de in plakken afbladderende schorsen, zoals bij de plataan en de bandvormig afbladderende, waarbij de schors rondom horizontaal loslaat, zoals bij de berk.

Groeiplek en herkomst

Bij 'GROEIPLEK' worden de ideale bodemomstandigheden aangegeven, zoals de voedselrijkdom en de watervoorziening waarbij de beschreven soort in zijn gebied van herkomst het beste gedijt. Bij 'GROEIPLEK' worden vaak ook de begrippen 'licht-' of 'schaduwsoort' vermeld. Met deze begrippen wordt de lichtbehoefte van de boom aangeduid. Een lichtsoort heeft meer licht, dus zon, nodig om goed te groeien en zijn bladeren zijn ook grover en verdampen minder water dan een schaduwsoort. Bovendien verdraagt een boom die tot de lichtsoorten wordt gerekend, iets beter wat minder goede vochtomstandigheden op de groeiplek. Het begrip 'schaduwsoort' geeft dus ook aan dat zo'n soort liefst in een wat vochtiger bodem met een gelijkmatiger watervoorziening wortelt.

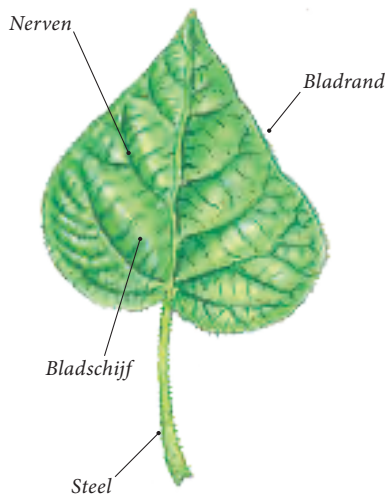
Bij het begrip 'HERKOMST' is aangegeven waar een soort oorspronkelijk vandaan komt, ook bij vanouds bekende soorten zoals de paardenkastanje die je al bijna 'inheems' zou kunnen noemen. Ontbreekt de term 'HERKOMST' dan is de beschreven boom echt inheems.

BOTANISCHE VAKTERMEN

Om dit boek goed te kunnen gebruiken en de informatie goed te begrijpen, moet u een paar botanische vaktermen kennen. Niet schrikken. Het zijn er niet veel en met de tekeningen erbij is het helemaal niet moeilijk om u deze begrippen eigen te maken.

De bouw van een blad

Elk blad bestaat uit de bladschijf – het totale bladoppervlak – en de steel waarmee het blad aan de tak vastzit. Op de bladschijf ziet u fijne lijntjes die hoofdnerven en zijnerfven worden genoemd.

Bladvormen

Uitgaand van de vorm en functie van de bladeren worden verschillende bladsoorten onderscheiden: 1. kleine, heel stevige naald- en schubvormige blaadjes en 2. grote, zachtere loofbladeren. Loofbladeren worden – afgaand op de omtrekvorm en de vorm van de bladranden – nog wat verder onderverdeeld: 1. ongedeelde bladeren die één gesloten vlak vormen en 2. samengestelde bladeren.

NAALD- EN SCHUBVORMIGE BLADEREN

Schubvormige bladeren

Westerse levensboom, blz. 91

Naalden

Fijnspar, blz. 94

ONGEDEELDE BLADEREN MET GLADDE RAND, GAAFRANDIG

Eivormig

Beuk, blz. 28

Hartvormig

Judasboom, blz. 26

Lancetvormig

Schietwilg, blz. 53

ONGEDEELDE BLADEREN MET GETANDE OF GEZAAGDE RAND

Getande rand
Tamme kastanje, blz. 62

Gezaagde rand
Wilde zoete kers
of boskriek, blz. 31

GELOBDE BLADEREN

Gelobde rand
Zomereik, blz. 47

SAMENGESTELDE BLADEREN

Even geveerd
(zonder topblaadje)
Christusdoorn, blz. 66-67

Oneven geveerd
(met topblaadje)
Walnoot of okkernoot
, blz. 78-79

Handvormig gedeeld
Paardenkastanje, blz. 84-85

Drietallig
Goudenregen, blz. 35

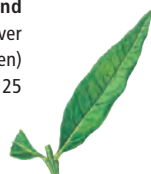
Bladstand

De manier waarop de bladeren aan een tak zitten is heel karakteristiek voor iedere boomsoort. Let daarbij niet op het einde van een tak, maar kies voor de beoordeling een wat ouder, verder naar binnen liggend, bebladerd gedeelte van een tak.

Afwisselend
(uit elke knoop één blad)
Haagbeuk, blz. 39

Tegengesteld/tegenoverstaand
(per knoop twee tegenover elkaar staande bladeren)
Spaanse aak of veldesdoorn, blz. 25

In kransen/kransvormig
(3 of meer blaadjes spaakvormig uit één knoop)
Jeneverbes, blz. 93

Gebundeld
(meerdere blaadjes uit één knoop)
Europese lork of lariks, blz. 101

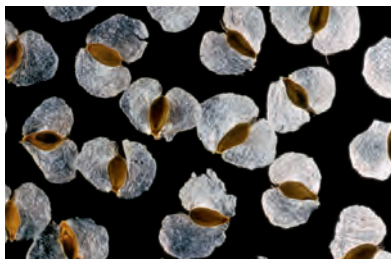
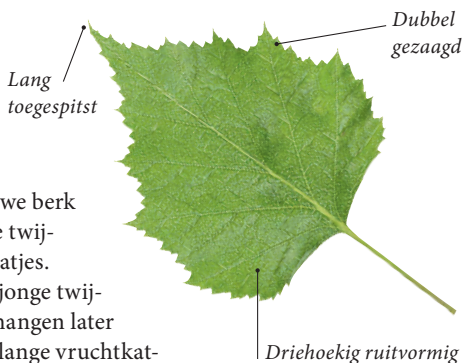
LOOFBOMEN

RUWE BERK

Betula pendula

Berkenfamilie

De bladeren en twijgen van de ruwe berk zijn overwegend kaal, maar jonge twijgen vertonen nog klierachtige wratjes. De bladsteel is 1,3-2 cm lang. De jonge twijgen zijn grijs tot bruin-zwart en hangen later sierlijk naar beneden. De 2-3 cm lange vruchtkatjes zijn cilindervormig. De manlijke katjes hangen aan de einden van de twijgen en zijn langer dan de rechtopstaande vrouwelijke katjes die aan dezelfde boom groeien. In de herfst kleuren de bladeren felgeel. Een berk heeft veel water en voeding nodig. Hij wordt circa 120 jaar oud. Als oppervlakkige wortelaar houdt hij de grond goed vast. Het is een echte pioniersoort, ook na bosbranden. De berk werpt met zijn kleine blaadjes een lichte schaduw en is ook vanwege de elegante groeivorm een geliefde tuinboom.

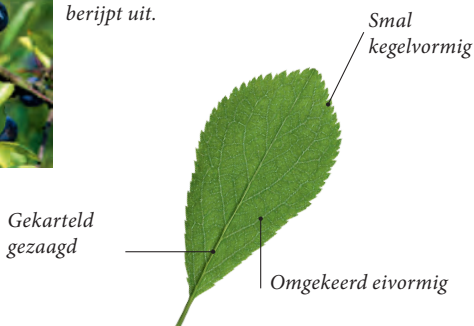

De vrouwelijke katjes vormen talrijke 7 mm grote zaadjes (nootjes) met twee vleugeltjes. Ze worden door de wind verspreid.

De vruchten van de sleedoorn zijn met een waslaagje overdekt en zien er daardoor donkerblauw berijpt uit.

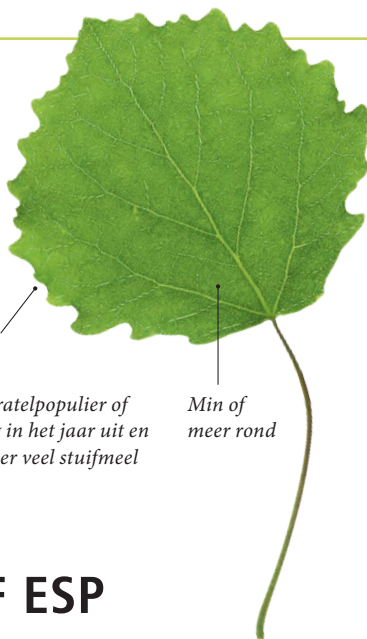

SLEEDOORN

Prunus spinosa
Rozenfamilie

De sleedoorn of sleepruim is een van de oervormen van onze mirabellen (kerspruimen) en pruimen. Het is een sterk bedoornde struik met vaak behaarde, matte, donkergroene bladeren. Ook de twijgen zijn in het begin fluweelachtig behaard. De witte bloemen meten 1-1,5 cm in doorsnee. Ze verschijnen meestal alleenstaand voordat de bladeren uitlopen. De kogelronde, zwartblauwe steenvruchten zijn kortgesteeld, adstringerend (daardoor werken ze vochtstelpend) en smaken wrang. Pas na de eerste vorst zijn ze eetbaar. De sleedoorn breidt zich via wortelscheuten uit en wordt daarom als rijk- en vroegbloeiende struik voor de begroening van hellingen en taluds aangeplant. Sleedoorns zijn goede bijenplanten – bijen vinden er nectar en stuifmeel in overvloed – en bieden een uitstekende schuilplaats voor vogels.

Grof gekarteld
tot getand

De katjes van de ratelpopulier of
esp lopen al vroeg in het jaar uit en
verstuiven dan zeer veel stuifmeel
(pollen).

Min of
meer rond

RATELPOPULIER OF ESP

Populus tremula

Wilgenfamilie

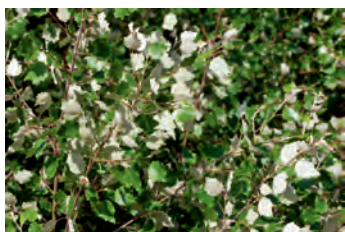
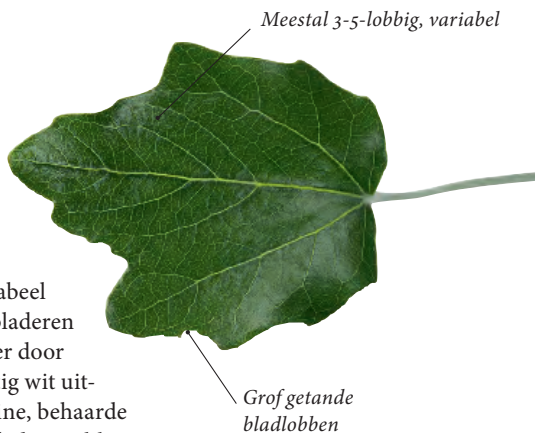
De van onderen blauwgroene bladeren van de ratelpopulier staan afwisselend aan de takken. Ze kunnen aan sterk groeiende, lange twijgen tot 15 cm lang worden. Doordat ze aan lange, dunne stelen zitten, kan de wind ze makkelijk bewegen – ze ‘trillen als een espenblad’ (de ratelpopulier wordt daarom ook wel esp genoemd). De bloeiwijzen zijn 5-10 cm lange, hangende katjes die al eerder dan het blad verschijnen. De vrucht is een zaaddoos, gevuld met behaarde zaden. Het zeer zachte hout van deze snelgroeiende populierensoort wordt gebruikt voor de fabricage van lucifers en papier. Hoge, oude bomen bieden een schuilplaats en leefruimte aan talrijke andere levende wezens.

WITTE ABEEL

Populus alba
Wilgenfamilie

De witte abeel heeft afwisselend geplaatste bladeren die qua vorm sterk kunnen verschillen. De meest opvallende kenmerken van de witte abeel zijn de witviltige onderzijde van de bladeren en de jonge twijgen en knoppen die er door hun donzige beharing ook zilverachtig wit uitzien – vandaar de naam. De zeer kleine, behaarde zaden zijn al voor het einde van de bladontwikkeling volledig uitgerijpt. Hun zaaddozen openen zich bij droge weersomstandigheden en worden door de wind verspreid. De smalkronige piramidevorm van deze soort wordt als park- en straatboom toegepast. De witte abeel groeit zeer snel en produceert in korte tijd zeer veel hout, dat in de cellulose- en papierindustrie wordt verwerkt.

De zilverachtig witte onderzijde van de bladeren is goed zichtbaar als de bladeren in de wind bewegen.

GROEIVORM open, doorzichtige kroon | **HOOGTE** tot 35 m | **ZOMERGRÖEN** | **BLOEI** katjes, maart | **VRUCHTEN** 10-15 cm lange vruchtgroepjes, eivormige doosvruchten | **SCHORS** lichtgrijs | **GROEIPLEK** zeer variabel, groot aanpassingsvermogen, voedselrijke grond | **HERKOMST** Middellandse-Zeegebied, grote delen van Zuidwest-Azië

De rode vruchten van de meidoorn zijn populair als wintervoer voor vogels, hier een merel.

Aan de toppen zijn de lobben getand

Meestal in 3-7 lobben gedeeld

EENSTIJLIGE MEIDOORN

Crataegus monogyna

Rozenfamilie

De meidoorn heeft afwisselend geplaatste, heel variabele bladeren. Ze zijn meestal gelobd, maar nooit gaafrandig. Onder aan de bladstelen zitten twee tegenoverstaande steunblaadjes. De stelen van de bloeiwijzen zijn behaard. De witte bloemen hebben een doorsnee van 10-15 mm. Ze verschijnen in meer of minder veelbloemige, pluimvormige schermen. Ze lijken enigszins op de bloemen van de appelboom. De donkerrode vruchten hebben een stenige pit als kern en worden 's winters graag door vogels gegeten. Het hout is licht van kleur en hard. De meidoorn is een geneeskrachtige plant. Met name de bladeren en bloemen worden in thee en medicamenten toegepast. Ze hebben een hartversterkende werking. Als sierboom worden vaak rood- en gevuldbloemige meidoorn-cultivars aangeplant.

SPAANSE AAK OF VELDESDOORN

Acer campestre
Esdoornfamilie

De vorm van de tegenoverstaande bladeren van de Spaanse aak of veldesdoorn is zeer variabel. De bladlobben zijn stomp, de middelste is 3-lobbig, de kleinere zijlobben zijn vaak gaafrandig. De bochten tussen de lobben zijn spits. De veldesdoorn kleurt in de herfst meestal geel. De groenachtige bloemen staan met 10-20 stuks bij elkaar in opgerichte, pluimvormige schermen. Bijen zijn er dol op. De zaden worden door de wind verspreid aan vleugels die in elkaars verlengde staan. De veldesdoorn wordt vaak als windkering en vogelvriendelijke soort toegepast. Hij kan tot 150 jaar oud worden.

Een belangrijk kenmerk van de veldesdoorn zijn de in elkaars verlengde staande vleugels van de vruchten.

